

Inhoudelijke reactie van de Nederlandse Vereniging voor Pleeggezinnen op de internetconsultatie Wet versterking rechtsbescherming in de jeugdbescherming.

Utrecht, 10 maart 2025

1. Ondertoezichtstelling en machtiging uithuisplaatsing zonder perspectief op thuisplaatsing

Het wetsvoorstel schept de mogelijkheid voor de kinderrechter om te bepalen dat het perspectief van het kind niet langer thuis ligt, waardoor de machtiging tot uithuisplaatsing en ondertoezichtstelling tot de meerderjarigheid kunnen doorlopen. Doordat deze niet jaarlijks hoeft te worden verlengd, wordt onrust bij de minderjarige, de ouders en pleeg- en gezinshuisouders voorkomen en wordt duidelijkheid verschaft over het opvoedperspectief van de minderjarige.

Zorgen over praktische uitvoering

Deze duidelijkheid over het opvoedperspectief zal voor veel pleeggezinnen zeer welkom zijn. De Memorie van Toelichting stelt dat door deze nieuwe mogelijkheid de beslissing dat de minderjarige voor een bepaalde periode ergens anders dan in het eigen gezin zal opgroeien en de beslissing tot beëindiging van het ouderlijk gezag meer los van elkaar komen te staan. Wij maken ons wel zorgen over de praktische uitvoering van deze nieuwe vorm van ondertoezichtstelling en machtiging tot uithuisplaatsing. In de huidige praktijk ontstaan bij plaatsingen in het kader van een ondertoezichtstelling regelmatig problemen als het gaat om het krijgen van toestemming van de gezagsdrager voor het inschrijven van het kind op school (en soms ook bij een peuterspeelzaal en/of kinderopvang), het gebruik en aanvragen van een identiteitsbewijs en medische zaken.

Ook bij de nieuwe vorm van de ondertoezichtstelling en machtiging tot uithuisplaatsing, waarbij de inspanning van de GI niet meer is gericht op thuisplaatsing, blijft een GI betrokken. Toch ervaren pleegouders deze ondersteuning soms als onvoldoende en voelen zij zich gedwongen om zelf de discussie met de ouder aan te gaan. Dit is onwenselijk aangezien dit de relatie tussen de ouder en het pleeggezin kan schaden. Dit zet ook de samenwerking met de gezinsvoogd onder druk. Hoewel de gezinsvoogd in sommige gevallen de mogelijkheid heeft om vervangende toestemming te vragen aan de kinderrechter, gebeurt dit in de praktijk regelmatig niet of pas na lange tijd. De gezinsvoogd voelt de urgentie niet, terwijl het pleeggezin klem komt te zitten. Bijvoorbeeld doordat het pleegkind niet kan beschikken over een identiteitsbewijs en dus niet mee kan over de grens. Dit kan uiteindelijk leiden tot een breakdown. Bij een machtiging uithuisplaatsing zonder perspectief op thuisplaatsing is continuïteit van de plaatsing juist essentieel voor het pleegkind.

2. Volwaardig blokkaderecht nodig bij uithuisplaatsingen zonder perspectief op thuisplaatsing

In artikel 1:265i lid 1 BW is bepaald dat in het kader van een ondertoezichtstelling de gecertificeerde instelling toestemming nodig heeft van de kinderrechter voordat een wijziging in het verblijf kan plaatsvinden van een pleegkind dat langer dan één jaar in het pleeggezin heeft gewoond. Deze verplichte rechterlijke toets is niet aan te merken als een 'blokkaderecht' voor pleegouders. Er is op grond van artikel 1:265i lid 1 BW geen 'actie' van pleegouders nodig, een rechterlijke toets is immers altijd noodzakelijk.

Op grond van artikel 1:265i lid 2 BW wijst de kinderrechter een verzoek van de GI toe, tenzij dit niet in het belang van het kind is. Dit is een wezenlijk verschil met artikel 1:336a lid 2 BW (blokkaderecht bij voogdijplaatsingen) waarin toestemming van de kinderrechter in beginsel niet wordt verleend, tenzij dit in het belang van het kind noodzakelijk is ('nee, tenzij'). Hoewel de bewoordingen van beide wetsartikelen op elkaar lijken, is er een groot verschil bij de toetsing door de kinderrechter.

In het huidige wetsvoorstel is artikel 1:265i lid 2 BW ook van toepassing voor plaatsingen in het kader van een ondertoezichtstelling met machtiging uithuisplaatsing waarbij de kinderrechter bepaald heeft dat de inspanning van de gecertificeerde

instelling niet gericht is op thuisplaatsing. De NVP vindt de ‘nee, tenzij’ uit artikel 1:336a lid 2 BW meer passend voor dit type uithuisplaatsingen dan de ‘ja, tenzij’ uit artikel 1:265i lid 2 BW.

De ondertoezichtstelling met machtiging uithuisplaatsing zonder jaarlijkse verlenging waarbij niet meer gewerkt wordt aan thuisplaatsing beoogt immers een alternatief te bieden voor de gezagsbeëindigende maatregel. Volwaardig blokkaderecht draagt bij aan de rechtsbescherming van het familieleven tussen pleegouders en minderjarigen. De NVP vindt het niet passend dat pleegouders en minderjarigen bij een ondertoezichtstelling met machtiging uithuisplaatsing (waarbij het perspectief in het pleeggezin ligt) in onzekerheid blijven doordat de instemming van pleegouders voor een overplaatsing niet gevraagd hoeft te worden en pleegouders in deze situatie lijdzaam moeten afwachten.

3. Directe toegang tot kinderrechter bij overplaatsing tijdens machtiging uithuisplaatsing

We zijn blij met het voorstel om het huidige artikel 1:265d lid 2 onder c BW -een regeling om de GI te verzoeken af te zien van een krachtens de machtiging tot uithuisplaatsing toegestane wijziging- te verplaatsen naar artikel 1:265i lid 4 BW. In situaties waarin de minderjarige korter dan één jaar bij een pleegouder verblijft, is niet langer eerst een verzoek aan de GI vereist, maar wordt de mogelijkheid gegeven om de wijziging van de verblijfplaats direct aan de kinderrechter voor te leggen. De huidige procedure uit artikel 1:265d BW wordt door pleegouders als ingewikkeld ervaren. In de praktijk bleek het verzoek aan de GI slechts een formaliteit waardoor onnodige vertraging optrad. We zijn blij dat er nu een mogelijkheid is om direct het voorstel tot overplaatsing aan de kinderrechter voor te leggen.

Ontbreken rechtsbescherming voogdijplaatsingen korter dan 1 jaar

Graag zouden we ook bij voogdijplaatsingen, waarbij het pleegkind korter dan één jaar elders woont, een mogelijkheid zien voor een dergelijke rechterlijke toets. Voor die situatie is er op dit moment geen enkele vorm van rechtsbescherming.

In de toelichting het huidige artikel 1:265d BW staat beschreven dat pleegouders door hun betrokkenheid bij de opvoeding van de minderjarige signalen kunnen ontvangen dat een overplaatsing niet in het belang van het kind is.¹ Tegen die achtergrond is er voor hen een mogelijkheid gecreëerd om een verzoek te doen aan de GI om af te zien van overplaatsen en de mogelijkheid om de beslissing op dit verzoek ook te laten toetsen. In het wetsvoorstel zoals dat er nu ligt wordt zelfs de mogelijkheid aan pleegouders gegeven om de wijziging van de verblijfplaats direct aan de kinderrechter voor te leggen. Voor plaatsing in het kader van een voogdijmaatregel bestaat deze mogelijkheid niet in de huidige wetgeving. Terwijl de gedachte achter de mogelijkheid van het huidige artikel 1:265d BW en het voorgestelde artikel 1:265i lid 4 BW in basis hetzelfde is. Ook bij voogdijplaatsingen zijn het de pleegouders die signalen kunnen ontvangen dat een overplaatsing niet in het belang van het kind is. De rechtsbescherming van pleeggezinnen is op dit punt niet geregeld. Pleegouders kunnen immers nergens terecht als zij nog niet voldoen aan de één-jaarseis uit artikel 1:336a BW.

4. Artikel 1:265d lid 3 BW: Raad zou altijd moeten worden gehoord

In het wetsvoorstel staat: *“De Raad voor de Kinderbescherming wordt gehoord, alvorens de kinderrechter beslist op een verzoek tot bepaling dat de inspanning van de gecertificeerde instelling niet is gericht op thuisplaatsing”*.² Wij vragen ons af waarom de Raad voor de Kinderbescherming niet gehoord wordt als de kinderrechter beslist op een verzoek om de inspanning van de gecertificeerde instelling wél weer te richten op thuisplaatsing? Door die beslissing komen zowel het pleegkind als het pleeggezin opnieuw in onzekerheid te zitten over de toekomst.

5. Evaluatie voogdijplaatsingen door GI – de slager die zijn eigen vlees keurt?

De NVP spreekt wekelijks pleegouders die problemen ervaren door de bejegening door de GI en/of doordat zij zich niet gehoord voelen. Pleegouders geven daarbij vaak aan dat zij vinden dat de GI handelt in strijd met de belangen van hun pleegkinderen. In dat opzicht juichen wij een jaarlijkse evaluatie van voogdijplaatsingen zeker toe.

¹ Kamerstukken II 2008/09, 32 015, nr. 3 (Memorie van Toelichting), p.30.

² Voorgestelde artikel 1:265d lid 3 BW.

Tegelijkertijd werpt zich de vraag op of dat GI de juiste organisatie is om deze evaluatie uit te voeren. Zal dit daadwerkelijk helpen om het gebrek aan aandacht voor het welzijn en de positie van minderjarigen die onder voogdij staan aan te pakken als het probleem juist zit in de uitvoering door de GI?

In het wetsvoorstel staat dat de Raad voor de Kinderbescherming het evaluatieverslag ontvangt. Maar is dit een oplossing in bovenstaande gevallen? Is het niet beter als de Raad voor de Kinderbescherming de evaluatie uitvoert als niet direct betrokken instantie? (Dit is tevens van toepassing voor evaluaties bij uithuisplaatsingen die niet meer gericht zijn op thuisplaatsing.)

6. Geschillenregeling voogdij

De NVP is blij met het voorstel om een (laagdrempelige) geschillenregeling in te voeren bij voogdij. Het ontbreken van een dergelijke geschillenregeling werd tot nu toe als een groot gemis ervaren. Wij vrezen wel dat pleegouders deze geschillenregeling regelmatig zullen moeten gebruiken als zij problemen met de GI ervaren die door de GI buiten beeld gelaten worden bij de evaluatie.

Overigens zijn wij van mening dat er een fout staat in de toelichting onder punt 3.3.3.: *“Wel wordt met ouders, in het kader van de **periodieke evaluatie van de voogdij door de RvdK**, een gesprek gevoerd. In dit gesprek kunnen zij hun mening en ideeën over het geestelijk en lichamelijk welzijn en de veiligheid van de minderjarige kenbaar maken.”*³ Volgens het wetsvoorstel wordt deze evaluatie uitgevoerd door de GI. En daarmee vormt de evaluatie geen (gedeeltelijke) oplossing voor het geen toegang hebben tot de geschillenregeling bij voogdij voor juridische ouders indien zij het niet eens zijn met de handelwijze van de GI.

7. Omgang: de rol van pleegouders

Een door de rechter vastgestelde omgangsregeling moet ook praktisch uitvoerbaar zijn, dit onderschrijft de Memorie van Toelichting ook.⁴

³ Memorie van Toelichting Wet versterking rechtsbescherming in de jeugdbescherming, p. 15.

⁴ Memorie van Toelichting Wet versterking rechtsbescherming in de jeugdbescherming, p. 11.

In de praktijk spelen pleegouders vaak een grote rol bij de uitvoering van de omgangsregeling. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het halen en brengen van het pleegkind (ook al zijn pleegouders dit niet verplicht, wordt dit toch vaak van pleegouders verwacht) of het bij de bezoeken aanwezig zijn. De NVP is van mening dat de rol van pleegouders nog explicieter naar voren zou mogen komen. Zo stelt de Memorie van Toelichting als het gaat over de vaststelling van het omgangsplan: *“De periode van zes weken is bedoeld voor de GI om te inventariseren welke omgangsregelingen er lopen en te onderzoeken – in samenspraak met ouders en minderjarige – op welke wijze de omgang in de nieuwe situatie op structurele basis kan worden vormgegeven.”*⁵ Uiteraard moet in deze inventarisering door de GI ook gekeken worden wat praktisch haalbaar is voor het pleeggezin. Zij worden nu niet genoemd.

8. Regeling kosteloze rechtsbijstand

We zijn blij dat met dit wetsvoorstel de mogelijkheid voor kosteloze rechtsbijstand voor pleegoudervoogden wordt vastgelegd. Het wetsvoorstel lijkt daarin geen onderscheid te maken in mogelijkheden voor de ouder met gezag of een derde die de voogdij uitoefent. Zowel voor procedures inzake een machtiging uithuisplaatsing als in procedures over een gezagsbeëindiging is kosteloze rechtsbijstand mogelijk. De Memorie van Toelichting lijkt echter alleen te wijzen op de mogelijkheid van kosteloze rechtsbijstand bij gevallen waarin de voogdij van een derde(n) mogelijk wordt beëindigd.⁶ Ervan uitgaande dat er ook kosteloze rechtsbijstand mogelijk is voor derde(n) met voogdij als er sprake is van een procedure over een machtiging uithuisplaatsing, zou het logisch zijn dit ook expliciet in de Memorie van Toelichting te vermelden.

9. Wetboek Rv artikel 800: ook spoed mogelijk bij verzoeken op grond van artikel 1:336a BW

In het geval van artikel 1:265i BW staat in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering artikel 800 lid 3 de grondslag om een spoedbeslissing mogelijk te maken.

⁵ Toelichting Wet versterking rechtsbescherming in de jeugdbescherming, p. 11.

⁶ Memorie van Toelichting Wet versterking rechtsbescherming in de jeugdbescherming, p. 16.

Voor artikel 1:336a BW (blokkaderecht pleegouders) ontbreekt deze wettelijke grondslag. In de rechtspraktijk zijn deze spoedbeslissingen er wel.⁷ Dit vraagt om reparatie.

10. Samenplaatsen broertjes en zusjes na uithuisplaatsing

De NVP is blij met het voorstel om het uitgangspunt van samenplaatsen van broers en zussen te codificeren. Ook zijn we blij dat daarbij een breder begrip van broers en zussen gehanteerd wordt dan enkel een juridische bloedband. Wel maken wij ons zorgen over de praktische uitvoering en het grote beroep dat hierdoor wordt gedaan op pleeggezinnen. Het (tegelijk) opnemen van meerdere kinderen in een gezin kan veel vragen van een pleeggezin. De juiste ondersteuning is dan nodig. Denk hierbij aan praktische ondersteuning zoals mogelijkheden voor het creëren van voldoende ruimte in huis en het bieden van een passende vergoeding. Maar denk ook aan het bieden van passende begeleiding en het beschikbaar stellen van de benodigde aanvullende jeugdhulp. Het recht op samenplaatsen vraagt daarom tegelijkertijd om investeringen in pleegzorg.

⁷ Zie bijvoorbeeld: ECLI:NL:PHR:2024:973.